

РОЗДІЛ 4 – ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

УДК 811.111 : 371.315 : 373.6

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ

Александрова О.Ф., к. пед. н., доцент, Александров В.М., к. пед. н., доцент
Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна

alexandrov1902@rambler.ru

Стаття висвітлює особливості навчання професійно-орієнтованої іноземної мови в дорослому віці. Розкрито динаміку розвитку психічних функцій в процесі життя, що є важливим для розуміння організації процесу навчання дорослих. Показано умови, які мають бути враховані у процесі навчання дорослих іноземної мови, а також можливі шляхи застосування елементів інноваційних методик для навчання професійно-орієнтованої іноземної мови. Розглянуто сучасні форми організації навчального процесу для ефективного удосконалення іншомовної комунікативної компетенції у дорослому віці. Показано новітні прийоми методики навчання професійно-орієнтованої іноземної мови, які можуть ефективно застосовуватись для навчання дорослих.

Ключові слова: професійно-орієнтована іноземна мова, дорослий вік, розвиток психічних функцій, іншомовна комунікативна компетенція, іншомовне навчальне середовище.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОМУ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ ВО ВЗРОСЛОМ ВОЗРАСТЕ

Александрова Е.Ф., Александров В.М.

Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, Запорожье, Украина

alexandrov1902@rambler.ru

Статья освещает особенности обучения профессионально-ориентированному иностранному языку во взрослом возрасте. Раскрыта динамика развития психических функций в процессе жизни, что является важным для понимания организации процесса обучения взрослых. Показаны условия, которые должны быть учтены в процессе обучения взрослых иностранному языку, а также возможности применения элементов инновационных методик для обучения профессионально-ориентированному иностранному языку. Рассмотрены современные формы организации учебного процесса для эффективного усовершенствования иноязычной коммуникативной компетенции. Показаны новейшие приемы методики обучения профессионально-ориентированному иностранному языку, которые могут эффективно использоваться в процессе обучения взрослых.

Ключевые слова: профессионально-ориентированный иностранный язык, взрослый возраст, развитие психических функций, иноязычная коммуникативная компетенция, обучающая иноязычная среда.

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF TEACHING PROFESSIONALLY ORIENTED OF FOREIGN LANGUAGE AT ADULT AGE

Alexandrova O.F., Alexandrov V.M.

Zaporizhzhya National University, Zhukovsky str. 66, Zaporizhzhya, Ukraine

alexandrov1902@rambler.ru

The article highlights peculiarities of teaching professionally oriented foreign language at adult age. There has been shown the dynamics of development of psychic functions which is important for understanding the organization of a teaching process for adult learners. The article shows certain conditions to be taken into account in the process of teaching adult learners, as well as possible ways for adaptation of some elements of innovative methodics to professionally oriented foreign language instruction. Some of the updated forms of training process aimed at effective improvement of foreign language communicative competence of adult learners have been illustrated. The innovative training methods which can be effectively used for teaching adult learners professionally oriented foreign language have been shown.

Key words: professionally oriented foreign language, adult age, psychic functions development, foreign language communicative competence, teaching foreign language environment.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України головним орієнтиром навчання іноземної мови є очевидна професійна спрямованість, зумовлена особливостями та потребами конкретних спеціальностей. Системи вищої та післядипломної освіти розглядають проблему формування іншомовної комунікативної компетенції як першочергове завдання підготовки фахівців різних галузей вітчизняної економіки. Головними ознаками навчання іноземної мови для спеціальних цілей стають професійна спрямованість та комунікативна орієнтованість навчання.

Проблема оволодіння іноземною мовою для професійного розвитку та професійної досконалості охоплює фундаментальні положення та принципи психолого-педагогічної та методичної наук: концепції розвитку особистості (Б.Г. Ананьєв, Г.О. Балл, Л.С. Виготський, О.М. Леонт'єв, С.Д. Максименко, С.Л. Рубінштейн), основні теоретичні положення андрагогіки та проблеми неперервного навчання дорослих (С.П. Архипова, С.І. Балтвінець, А.П. Владиславлев, Я.А. Каменський, J.W. Apps, С. Knapper, J.W. Santrock); узагальнені положення концепцій професійного розвитку і професіоналізму (Є.О. Климов, А.К. Маркова, О.О. Реан, В.Д. Шадриков); основні положення сугестивного методу навчання іноземних мов (Г. Лозанов); принципи організації інтенсивного іншомовного навчання за методом активізації резервних можливостей особистості і колективу (Г.О. Китайгородська); концептуальні засади індивідуалізації іншомовного навчання (С.Ю. Ніколаєва).

Метою статті є розкриття психологічних особливостей навчання професійно-орієнтованої іноземної мови в дорослому віці.

Розвиток методичної науки та еволюційні зміни методів навчання іноземної мови, на наш погляд, тісно пов'язані з інноваціями у сфері психології особистості. Тому процес навчання дорослих професійно-орієнтованої іноземної мови в різних типах освітніх систем (спеціалізованих, корпоративних, дистанційних) має враховувати загальні особливості психіки дорослих. Ми вважаємо, що існує нагальна потреба подальшого вивчення психологічних особливостей навчання дорослих при тому, що психологічні умови навчання іноземних мов різних категорій фахівців є до останнього часу однією з найменш досліджених проблем. Сьогодні саме психологічний фактор набуває особливої актуальності в процесі навчання іноземної мови для спеціальних цілей.

Процес оволодіння іноземною мовою в дорослому віці ускладнюється змінами анатомо-фізіологічної структури та негативним впливом таких змін на мовні здібності дорослої людини. Здібності, як відомо, поділяються на загальні – такі, що виявляються у будь-якій діяльності, і спеціальні, притаманні певним її видам (математичні, технічні, музикальні тощо). У структурі спеціальних здібностей людини розрізняють здібність до оволодіння іноземною мовою взагалі і здібність як результат накопиченого лінгвістичного досвіду. Як вважає Ж.Л. Вітлін, існування спеціальних мовних здібностей – фонетичних, лексичних, граматичних, стилістичних – не піддається сумніву [5]. Також очевидними є здібності щодо мовної діяльності – говоріння, слухання, читання і письма, безпосередньо пов'язані з елементами мислення, що висловлюються засобами іноземної мови. Загальними показниками розвитку усього комплексу індивідуальних здібностей виступають кількість мовного матеріалу та якість освоєння мовних вмінь.

А.А. Алхазішвілі вказує на те, що здібність людини до вивчення мови за своєю інтенсивністю з віком погіршується [2]. Він спирається на дослідження У. Пенфілда, який мотивує це природною здібністю людини максимально оволодівати мовою в дитячому віці, коли її стосунки з навколишнім середовищем ще не є необхідною умовою її існування. Це так звані сенситивні періоди, тобто більш-менш вузькі життєві інтервали, коли людина особливо чутлива до впливу навколишнього середовища. Як результат, до того часу, коли незнання мови може поставити життя людини (у розумінні соціального існування) під загрозу, вона вже володіє мовою.

Існує також інший погляд на мовні здібності дорослої людини. Концепція про існування біологічно зумовлених рівнів здібностей людини до оволодіння

іноземною мовою підтверджується дослідженнями, які встановили зв'язок між низькими результатами дорослих у слуханні уривку звукової інформації іноземною мовою та зниженням слухової межі в дорослих, а також повільною реакцією на звукові подразники після 40 років. На думку Ж.Л. Вітліна, вік сам по собі не знижує здібності тих, хто навчається (принаймні до 35–40 років), до оволодіння знаннями та інтелектуальними вміннями, а загальні і спеціальні здібності дорослих навіть покращуються у процесі тривалого навчання [5]. Це підтверджується результатами перевірки дорослих на розуміння тексту в процесі читання, які були кращими в дорослих віком 40–57 років порівняно з іншими віковими категоріями. Вік не є детермінуючим фактором в процесі оволодіння дорослими іноземною мовою для спеціальних цілей. Досить часто незнання іноземної мови ставить під загрозу кар'єру та подальший творчий розвиток фахівців різного віку, їх соціальне існування як спеціалістів, і саме це підвищує їх умотивованість і чутливість або “сенситивність” щодо іноземної мови. Тому важливим фактором завжди залишається прагнення до самоактуалізації як необхідної умови самоствердження [3, 4, 6, 13].

Володіння другою мовою не зумовлено віком людей і через те, що вони іноді проживають у двомовному оточенні або в різні періоди життя оволодівають другою мовою для спеціальних цілей. Визначальним фактором щодо розвитку здібностей людини взагалі залишається її взаємодія з навколишнім середовищем, здатність критично мислити, приймати індивідуальні рішення, вдосконалювати професійну культуру спілкування [3, 5].

Розвиток здібностей залежить як від анатомо-фізіологічних умов, так і від комплексу психологічних умов, на які впливає оточення людини. Серед психологічних умов, які можуть впливати на результати оволодіння іноземною мовою, доречно згадати психічні процеси і властивості особистості, що безпосередньо пов'язані з оволодінням будь-якою мовою: вербальне мислення, вербальну пам'ять, мовні особливості людини та накопичений лінгвістичний досвід, що є основою будь-якої мовної діяльності. Ці властивості ми відносимо до вербальних або лінгвістичних компонентів психіки.

Використовуючи іноземну мову для досягнення різних спеціальних цілей та виконання інших завдань невербального характеру, дорослі різних професій спираються на мовні елементи та лінгвістичний досвід рідної мови і лише в окремих випадках на іншомовні елементи (іншомовне мислення). Рівень розвитку їх вербального мислення, якість вербального мислення безпосередньо залежать від лінгвістичного досвіду, зокрема, від запасу слів у рідній мові. Значний вплив на динаміку оволодіння іноземною мовою в різних вікових групах дорослих має індивідуальний рівень розвитку рідної мови, що підтверджує положення про прямий зв'язок вдосконалення мовлення і розуміння та зростання лінгвістичного досвіду, який набувається людиною у процесі оволодіння іноземною мовою на основі рідної мови. Оволодіння всіма видами комунікації іноземною мовою вищого рівня відбувається скоріше в тих дорослих, які вже досягли такого рівня в рідній мові.

Друга група здібностей включає невербальні елементи психіки, які непрямо впливають на оволодіння іноземною мовою. Треба також зважати на те, що оволодіння іноземною мовою, як будь-яка соціально-культурна сфера людської діяльності, супроводжується звичайним практичним усвідомленням, своїм побутовим досвідом. Цей побутовий досвід постійно відіграє роль нетематизованого контексту при спеціалізованій діяльності. Г. Мальковський вважає, що в аспекті масової свідомості існує стійке уявлення про зменшення мовних здібностей у дорослих, а це упередження не є корисним для навчального процесу. Інше неправомірне упередження – категорична впевненість у тому, що дорослі мають меншу здібність порівняно з дітьми до заучування іноземних слів або погану вербальну пам'ять. Це варто враховувати в педагогічній діяльності, протиставляючи неправильним уявленням методичні розробки, зорієнтовані на профілактику поширення примітивних упереджень [10].

У контексті нашого дослідження пам'ять як феномен розумової діяльності людини та її різні види (зорова, слухова, моторна, вербальна) розглядаються нами у зв'язку з розумовою діяльністю людини. Фізіологічною основою пам'яті є утворення, збереження та актуалізація тимчасових нервових зв'язків у корі головного мозку [11]. У процесі оволодіння іноземною

мовою підключаються усі види пам'яті, при цьому вербальна пам'ять має велике значення для перенесення інформації із недовготривалого сховища в довготривалу пам'ять. Розвитку пам'яті сприяє регулярне запам'ятовування іноземних слів, словосполучень, окремих елементів мови. Особливістю пам'яті дорослих є перевага осмислено-логічної функції над механічною функцією пам'яті. Під час навчального процесу має відбуватися максимальне підключення осмислено-логічного запам'ятовування [1, 10, 11].

Головною особливістю розвитку психічних функцій, зокрема пам'яті, у період зрілості є структурна складність цього розвитку, яка одночасно поєднує конструктивні процеси, що підвищують функціональний рівень, стабільність функцій, а також деструктивні моменти, що знижують функціональний рівень дорослої людини.

Складність розвитку пов'язана з динамікою та гетерохронністю розвитку психічних функцій. Динаміка розвитку психічних функцій у період зрілості ускладнюється коливаннями, спадами, моментами стабілізації залежно від віку. Гетерохронність розвитку є загальною закономірністю розвитку психічних функцій у період зрілості, проявляється в деякій розбіжності і суперечливості їхнього розвитку залежно від вікової категорії.

Поданий нижче рисунок 1 показує динаміку і гетерохронність розвитку пам'яті (дані Я.І. Петрова), мислення (дані Є.І. Степанової і А.І. Канатова) та уваги (дані Л.Н. Фоменко) дорослих вікових категорій з 18 до 50 років у різні періоди дорослості [6, 7, 13].

Відстеження структурних змін психічних функцій від 18 до 50 років свідчить про схожі характеристики вікових змін, що дозволяє поєднати їх у мікро-вікові і макро-вікові періоди розвитку дорослості. Мікро-вікові періоди (2–3 роки) свідчать про невеликі зміни інтелектуальних функцій дорослих. У розвитку психічних функцій пам'яті, мислення і уваги можна виділити певні макро-вікові періоди розвитку дорослих: рання дорослість (18–25 років), два періоди середньої дорослості (26–35 років і 36–44 роки), а також вікову категорію (45–50 років), яка дає початок новому мікро-віковому періоду розвитку інтелектуальних функцій дорослої людини.

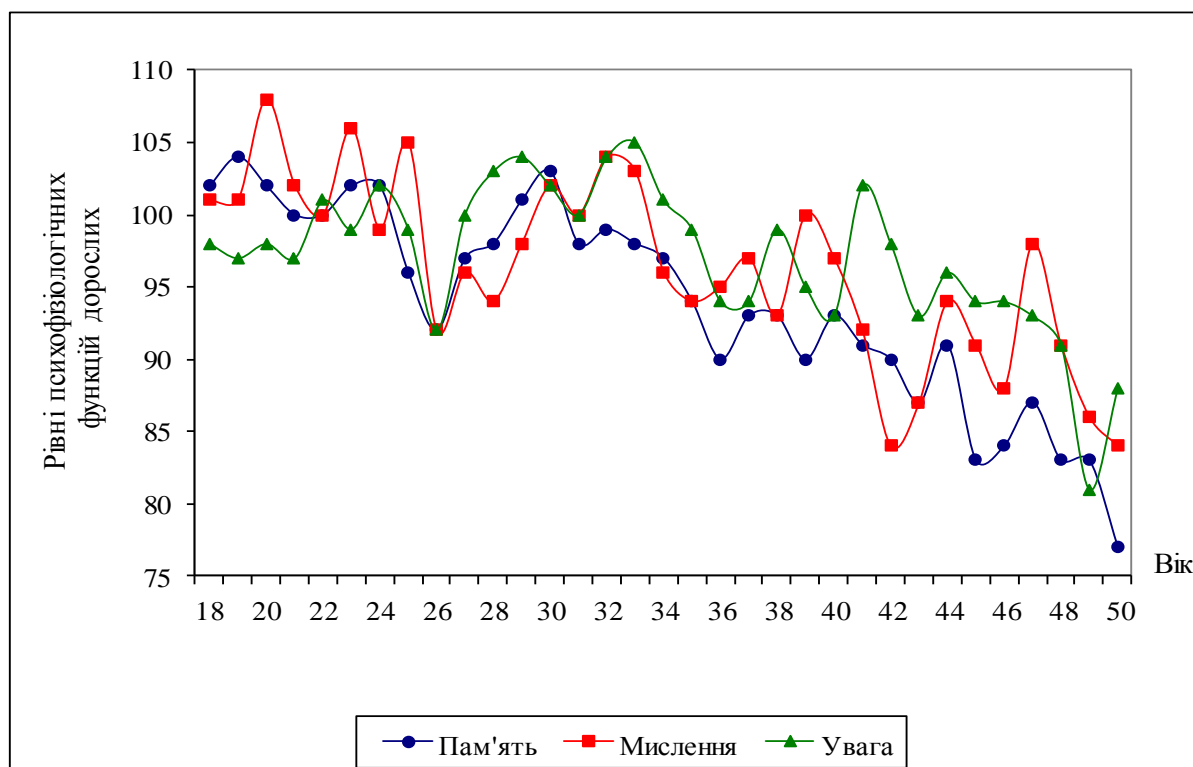

Рис. 1. Динаміка розвитку психічних функцій дорослих з 18 до 50 років

Пам'ять у період 18–25 років характеризується відносно високими і найбільш плавними змінами свого рівня, а мислення – досить різкими підйомами і спадами. При цьому очевидним є взаємозв'язок у змінах рівнів пам'яті та мислення, але з певним випередженням у підйомах пам'яті. Цей взаємозв'язок розвитку пам'яті та мислення свідчить про великі можливості навчання та розвитку в пікові періоди. Пам'ять як функція накопичення інформації забезпечує високий розвиток узагальнюючої і перетворюючої функцій мислення, які потім, у свою чергу, впливають на розвиток пам'яті. Загалом період ранньої дорослості можна вважати періодом розвитку пам'яті і мислення та менш високим розвитком уваги.

Пам'ять і мислення у віковий період 26–35 років характеризуються значним зниженням у 26-річних, а потім плавно підіймаються до свого піка пам'яті у 30 років, а мислення у 32 роки. У цей період увага незначно знижується в 26 років, після чого її розвиток відбувається на більш високому рівні, ніж розвиток пам'яті і мислення, про що свідчить посилення регуляторної функції уваги і психічної діяльності в цей період. У цей період гетерохронність проявляється в існуванні розбіжності моментів спаду різних функцій. У пам'яті після піку в 30 років настає спад у 31 рік; момент спаду мислення настає пізніше – у 33 роки, а для уваги спад настає ще пізніше – у 35 років. Отже, перший період середньої дорослості характеризується як найбільш сприятливий період розвитку уваги.

Другий період середньої дорослості характеризується двома фазами розвитку психічних функцій: 36–40 років і 41–44 роки. Тенденції підйому пам'яті відмічаються в 37, 38 і в 40 років, а незначне зниження – в 36 і 39 років. Для мислення на більш високому рівні відстежується підйом в 37, 38, 39 років і невелике зниження в 40 років. Увага має значно менше коливань та найвищий підйом у 38 років.

Друга фаза розвитку другого періоду середньої дорослості (41–44 роки) має більшу гетерохронність, але коливання не досягають значних розбіжностей порівняно з попередньою фазою. Найбільше зниження зазнає пам'ять, тоді як мислення і увага продовжують знаходитися на більш високому рівні розвитку. Імовірно, це свідчить про те, що інволюційні процеси в пам'яті починаються раніше, ніж в інших психічних функціях. Водночас слід зауважити, що рівень пам'яті в 40 років залишається таким, як, наприклад, у 26, 36, 37 і 38 років; рівень пам'яті у 44 роки не має значного зниження порівняно з 40 роками. Увага у цій фазі продовжує підвищувати свій рівень порівняно з попередньою фазою. Це свідчить про підсилення функції уваги в інтелектуальній діяльності дорослих.

Наступний період – 45–50 років – відрізняється різким зниженням рівня пам'яті порівняно з попередніми періодами зрілості. Функції мислення і уваги не відчувають значного зниження до 49–50 років.

Розвиток психічних функцій та інтелекту загалом пов'язаний не тільки з віком людини, але також з іншими соціальними факторами (рівень освіти, безперервне навчання, особливості життєдіяльності). Особливо високий розвиток психічних функцій спостерігається у студентів і людей з вищою освітою. Для більш старшого віку (категорія 36–40 років і 41–50 років) фактор освіти також залишається дуже важливим і продовжує впливати на рівень розвитку психічних функцій. Ці дані збігаються з раніше отриманими геронтологією даними про більш високий рівень розвитку психічних функцій у людей з більш високим рівнем освіти [6, 7].

Отже, початок ранньої дорослості – це роки оптимального функціонування усіх систем організму, “пік” атлетичних рекордів, хоча в багатьох видах спорту можливі досягнення до 35 років. Середня дорослість характеризується як “пік” або оптимум для інтелектуальних досягнень, як період консолідації соціальних і професійних ролей, накопичення відносно постійних матеріальних коштів та соціальних зв'язків. Водночас період середньої дорослості супроводжується невеликим зниженням фізичних та розумових функцій, яке настає при максимальній діяльності [3, 14]. Проте, якщо людина продовжує активно працювати, то навіть період пізньої дорослості може стати для неї дуже продуктивним, зокрема для удосконалення своєї іншомовної компетенції. Важливе значення для розвитку іншомовної

професійної компетенції дорослих мають якість особистого освітнього рівня та мотивація до самовдосконалення у професійній трудовій діяльності.

На думку дослідників, професійна досконалість найчастіше набувається в середній дорослості (зрілості) [1, 3, 13]. Середня дорослість, зокрема середній вік і зрілість, лише починають вивчатися, хоча цей період розвитку життєвих сил і досягнення професіоналізму є найпродуктивнішим і триває понад 25–30 років (у хронологічному плані приблизно від 35–40 до 60–65 років, а більш раннім виявам зрілості не притаманна стабільність). Саме тому навчання дорослих після 35 років вимагає використання навчальних технологій, здатних захистити їхню самооцінку. Важливою умовою успішності навчання є створення емоційно комфортного та сприятливого мікроклімату, що забезпечує плідну співпрацю дорослих різного віку [9].

Очевидно, що результативність навчання іноземним мовам суттєво залежить від урахування закономірностей розвитку пізнавальних процесів та рівня освіти учасників навчальних груп. Проте, не менш важливою для дорослої категорії людей, що вивчають іноземну мову, стає відповідна методика навчання. Щодо ефективних методів та підходів до навчання дорослих, перевага надається таким інтерактивним технологіям (проблемний підхід, метод проєктів, елементи інтенсивної методики), які сприяють створенню іншомовного освітнього середовища, близького до професійної сфери діяльності дорослих.

Стратегія навчання професійно-орієнтованої іноземної мови передбачає створення такого насиченого іншомовного навчального середовища, яке ґрунтується на органічному поєднанні принципів професійної діяльності тих, хто навчається, і методів іншомовного інтерактивного навчання. Інтерактивне навчання є одним із методів, які сприяють досягненню ефективності навчання. Такий вид навчання ґрунтується на прямій взаємодії суб'єктів навчання із навчальним середовищем. Останнє, у свою чергу, виступає як реальність, у якій учасники опановують іноземну мову у сфері особистого професійного досвіду. Іншомовні здібності учасників групи активізуються у колективі колег під час спільної діяльності – комбінованого навчання професійно-орієнтованої іноземної мови (Blended Learning), яке поєднує інтерактивну методику з інформаційними технологіями [8]. Позитивні міжособистісні відносини членів групи сприяють активному формуванню іншомовної позиції кожного учасника навчання через колективне вирішення проблемних завдань.

Отже, здібності людини до оволодіння іноземною мовою залежать від фізіологічних факторів (природні задатки, вік) та психічних особливостей (спеціальний досвід, діяльність у певних умовах). Тому дорослі (до 40 років) з вищою освітою мають оптимальні передумови для усвідомлення професійно-орієнтованого іншомовного матеріалу. Деяке зниження характеристик психофізичних функцій у людей середнього віку порівняно з особами періоду ранньої дорослості помітно не впливає на функціонування когнітивної сфери та подальший розвиток здібностей людини до оволодіння іноземною мовою. Розвиток психічних функцій дорослих свідчить про можливість оволодіння іноземними мовами без значних обмежень навіть у третьому періоді дорослості (45–50 років).

Отже, навчання іноземних мов для професійних цілей у сучасній освітній системі лише частково враховує вікові особливості дорослих учнів, їхні професійні інтереси та специфіку навчальної мотивації. Перспективним напрямком майбутніх досліджень має стати сучасний досвід роботи численних видів освітніх закладів (університетів, інститутів післядипломної освіти, центрів вивчення іноземних мов, професійно-орієнтованих навчальних курсів), які є ланками системи підвищення кваліфікації і призначені для максимального задоволення різноманітних освітніх запитів дорослих, зокрема у сфері іноземних мов. Попередній досвід вивчення розглянутої проблеми дає підстави вважати, що інтерактивні форми підготовки дорослих у поєднанні з інформаційними технологіями можуть стати найбільш ефективними для оволодіння професійно-орієнтованою іноземною мовою в умовах спеціалізованих, корпоративних та дистанційних освітніх систем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьев Б.Г. Структура развития психофизических функций взрослого человека / Б.Г. Ананьев // Возрастная психология взрослых. – Л., 1971. – Вып. 1. – С. 11-19.
2. Алхазышвили А.А. Основы овладения устной иностранной речью : Уч. пособие / А.А. Алхазышвили – М. : Просвещение, 1988. – 128 с.
3. Архіпова С.П. Основи андрагогіки : Навч. посібник / С.П. Архіпова. – Черкаси – Ужгород, 2002. – 184 с.
4. Беляева О.Ю. Психологические аспекты новой методики преподавания иностранного языка в высшей школе / О.Ю. Беляева, В.Н. Сердюк // Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі : Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2013. – С. 28.
5. Витлин Ж.Л. Обучение взрослых иностранному языку: Вопросы теории и практики / Ж.Л. Витлин – М. : Педагогика, 1978. – 168 с.
6. Владиславлев А.П. Непрерывное образование: Проблемы и перспективы / А.П. Владиславлев. – М. : Мол. гвардия, 1978. – 175 с.
7. Возрастные особенности умственной деятельности взрослых // Сб. научных трудов под ред. Е.И. Степановой. – Л. : Изд-во НИИ общего образования взрослых АПН СССР, 1974. – 89 с.
8. Ковальова А.В. Інноваційні технології формування іншомовної професійної компетенції / А.В. Ковальова // Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі : Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2013. – С. 73.
9. Ляковська О.А. Кооперативно-інтерактивні технології навчання іноземних мов / О.А. Ляковська // Іноземні мови. – 2005. – №1. – С. 21-24.
10. Мальковський Г. Вивчення англійської мови в аспекті масової свідомості / Г. Мальковський // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2003. – № 3. – С. 190-192.
11. Степанова Е.И. Развитие психофизиологических функций взрослых людей / Е.И. Степанова, Н.Г. Зырянова, Н.А. Розе . – М. : Педагогика, 1977. – 198 с.
12. Соколов А.Н. Внутренняя речь и мышление / А.Н. Соколов. – М., 1967. – 189 с.
13. Теоретические основы непрерывного образования / Под ред. В.Г. Онушкина. – М. : Педагогика, 1987. – 208 с.
14. Santrock John W. Adult Development and Aging / Santrock John W. // Wm. C. Brown Publishers. – 1985. – 538 p.

REFERENCES

1. Anan'ev B.G. Struktura razvitija psihofizicheskikh funkcij vzroslogo cheloveka / Anan'ev B.G. // Vozrastnaja psihologija vzroslyh. – L., 1971. – Vyp. 1. – P. 11- 19.
2. Alhazishvili A.A. Osnovy ovladenija ustnoj inostrannoju rech'ju: Uch. posobie / Alhazishvili A.A. – M.: Prosveshhenie, 1988. – 128 p.
3. Arhipova S.P. Osnovy andragogiky: Navch. posibnyk / Arhipova S.P. – Cherkasy – Uzhgorod, 2002. – 184 p.

4. Beljaeva O.Ju., Serdjuk V.N. Psihologicheskie aspekty novoj metodiki prepodavanija inostrannogo jazyka v vysshej shkole / Beljaeva O.Ju., Serdjuk V.N. // Metodichni ta psihologo-pedagogichni problemi vkladannja inozemnih mov na suchasnomu etapi: Materiali Mizhnarodnoi naukovo-metodichnoi konferencii. – H.: HNU imeni V.N. Karazina. – 2013. – P. 28.
5. Vitlin Zh.L. Obuchenie vzroslyh inostrannomu jazyku: Voprosy teorii i praktiki / Vitlin Zh.L. – M.: Pedagogika, 1978. – 168 p.
6. Vladislavlev A.P. Nepreryvnoe obrazovanie: Problemy i perspektivy / Vladislavlev A.P. – M.: Mol. gvardija, 1978. – 175 p.
7. Vozrastnye osobennosti umstvennoj dejatel'nosti vzroslyh: Sb. nauchnyh trudov pod red. E.I. Stepanovoj. – L.: Izd-vo NII obshhego obrazovanija vzroslyh APN SSSR, 1974. – 89 p.
8. Koval'ova A.V. Innovacijni tehnologii' formuvannja inshomovnoi' profesijnoi' kompetencii' / Koval'ova A.V. // Metodychni ta psihologo-pedagogichni problemy vykladannja inozemnyh mov na suchasnomu etapi: Materialy Mizhnarodnoi' naukovo-metodychnoi' konferencii'. – H.: HNU imeni V.N. Karazina. – 2013. – P. 73.
9. Mal'kovskij G. Vyvchennja anglijs'koi' movy v aspekti masovoi' svidomosti / Mal'kovskij G. // Inozemni movy v navchal'nyh zakladah. – 2003. – № 3. – P. 190-192.
10. Ljaskovs'ka O.A. Kooperativno-interaktyvni tehnologii' navchannja inozemnyh mov / Ljaskovs'ka O.A. // Inozemni movy. – 2005. – №1. – P 21-24.
11. Razvitie psihofiziologicheskikh funkcij vzroslyh ljudej / E.I. Stepanova, N.G. Zyrjanova, N.A. Roze . – M.: Pedagogika, 1977. – 198 p.
12. Sokolov A.N. Vnutrennjaja rech' i myshlenie / Sokolov A.N. – M.: , 1967. – 189 p.
13. Teoreticheskie osnovy nepreryvnogo obrazovanija / Pod red. V.G. Onushkina. – M. : Pedagogika, 1987. – 208 p.
14. Santrock John W. Adult Development and Aging / Santrock John W. // Wm. C. Brown Publishers. – 1985. – 538 p.

УДК 792.071.2.028:784.9:378.14

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО АКТОРА МУЗИЧНО- ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ

Гринь Л.О., к.пед.н., доцент

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

l-grin@ukr.net

У статті розглядається модель вокальної підготовки, в основу якої покладений педагогічний процес, спрямований на фахову підготовку та формування творчої активної особистості студента. В основу моделювання покладено загальноприйняті вимоги побудови педагогічних моделей і складається вона з 4 модулів: концептуально-цільового, змістового, організаційно-діяльнісного, оцінно-результативного. Усі чотири модулі поєднані функціональними зв'язками. Доведено, що процес підготовки має проходити в три етапи (діагностично-прогностувальний, базовий та усвідомлено-реалізаційний) і відбуватися із використанням різноманітних форм і методів навчання.

Ключові слова: структурно-функціональна модель, етап, модуль, методи та форми навчання.